

Laidiens: 10.09.2020., Nr. 175

Oficiālās publikācijas Nr.: 2020/175.3

Šī publikācija ir precizēta.

Precizējums: OP 2020/179.1

Ministru kabineta noteikumi Nr. 561

Rīgā 2020. gada 2. septembrī (prot. Nr. 51 30. §)

Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, uzraudzību un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā

*Izdoti saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma
28. panta otro daļu, 28.¹ panta otro daļu,
31.¹ panta devīto daļu, 31.² panta trešo un piekto daļu
un 31.³ panta trešo daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. kritērijus, pēc kādiem koģenerācijas stacijas tiek kvalificētas saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesībām;

1.2. obligātā iepirkuma un tā uzraudzības kārtību;

1.3. elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no koģenerācijas stacijas elektriskās jaudas un izmantojamā kurināmā;

1.4. obligātā iepirkuma izmaksu segšanas kārtību;

1.5. kārtību, kādā var atteikties no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros (turpmāk – obligātā iepirkuma tiesības);

1.6. kritērijus, pēc kādiem koģenerācijas stacijas tiek kvalificētas tiesību iegūšanai saņemt garantēto maksu par koģenerācijas stacijā uzstādīto elektrisko jaudu (turpmāk – garantētās maksas tiesības);

1.7. kārtību, kādā nosakāma maksa par uzstādīto elektrisko jaudu atkarībā no ražošanas tehnoloģijas un izmantojamā kurināmā, koģenerācijas stacijas uzstādītās elektriskās jaudas, un kārtību, kādā šī maksa veicama;

1.8. kārtību, kādā var atteikties no tiesībām saņemt garantētu maksu par koģenerācijas stacijā uzstādīto elektrisko jaudu;

1.9. kārtību, kādā aptur valsts atbalsta izmaksu;

- 1.10. pārkāpumus, par kuriem atceļamas obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības, kā arī kārtību, kādā tās atceļamas;
- 1.11. kārtību, kādā Būvniecības valsts kontroles birojs (turpmāk – birojs) pārbauda lietderīgās siltumenerģijas izmantošanu, lai nodrošinātu atbilstību normatīvajos aktos noteiktajiem valsts atbalsta saņemšanas nosacījumiem;
- 1.12. nosacījumus un metodiku nepamatoti vai nelikumīgi saņemtā valsts atbalsta atgūšanai par elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā.
2. Šie noteikumi attiecas uz komersantu, kas obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības:
- 2.1. ir lūdzis, iesniedzot iesniegumu par obligātā iepirkuma tiesību vai garantētās maksas tiesību iegūšanu atbilstoši normatīvajam regulējumam, kas bijis spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī;
- 2.2. ir ieguvis, ja Ekonomikas ministrija (turpmāk – ministrija) ir pieņēmusi lēmumu par obligātā iepirkuma tiesību vai garantētās maksas tiesību piešķiršanu;
- 2.3. īsteno, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts starp komersantu un publisko tirgotāju, ņemot vērā šo noteikumu 2.2. apakšpunktā pieņemto lēmumu un tā grozījumus.
3. Birojs organizē to elektroenerģijas ražotāju darbības uzraudzību un kontroli, kuri izmanto obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības. Birojam ir tiesības grozīt vai atcelt šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minēto lēmumu, kā arī pieņemt lēmumus par valsts atbalsta izmaksas un obligātā iepirkuma apturēšanu un nepamatoti vai nelikumīgi saņemtā valsts atbalsta atgūšanu. Birojs, pieņemot lēmumu obligātā iepirkuma vai garantētās maksas uzraudzības vai kontroles ietvaros, par to nekavējoties informē elektroenerģijas sistēmas operatoru un publisko tirgotāju.
4. Šajos noteikumos iekļauto formulu pamatotību un atbilstību elektroenerģijas tirgus situācijai var pārskatīt, un neatbilstības gadījumā normatīvajos aktos noteiktā kārtībā grozīt.

II. Nosacījumi obligātā iepirkuma tiesību vai garantētās maksas tiesību izmantošanai

5. Pirms šo noteikumu 2.3. apakšpunktā minētā līguma slēgšanas komersants iesniedz publiskajam tirgotājam vienu šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minētā lēmuma eksemplāru. Par līguma spēkā stāšanās dienu tiek uzskatīta diena, kad koģenerācijas stacija vai šīs koģenerācijas stacijas iekārta nodota ekspluatācijā un saņemts sistēmas operatora akts par koģenerācijas stacijas vai šīs koģenerācijas stacijas iekārtas atzīšanu par derīgu paralēlam darbam ar sistēmu.
6. Koģenerācijas stacijas koģenerācijas iekārtas vai vairāku koģenerācijas iekārtu summārā (bruto) elektriskā jauda tiek noteikta saskaņā ar koģenerācijas stacijas tehnisko dokumentāciju.
7. Komersants, kuram ir obligātā iepirkuma tiesības, nodrošina, ka tā koģenerācijas stacija vienlaikus ražo elektroenerģiju un siltumenerģiju, izmantojot vienu vai vairākas šādas ražošanas tehnoloģijas:
- 7.1. kombinētā cikla gāzes turbīna ar siltuma utilizāciju;
- 7.2. tvaika kondensācijas turbīna ar termofikācijas nozartvaiku;
- 7.3. tvaika pretpiediena turbīna;
- 7.4. gāzes turbīna ar siltuma utilizāciju;
- 7.5. iekšdedzes dzinējs;

7.6. mikroturbīnas;

7.7. Stirlinga dzinēji;

7.8. kurināmā elementi;

7.9. tvaika dzinēji;

7.10. organiskais Renkina cikls;

7.11. citas tehnoloģijas vai to kombinācijas, ja, tās izmantojot, vienlaikus iespējams ražot elektroenerģiju un siltumenerģiju.

8. Koģenerācijas stacija atbilst efektivitātes kritērijiem, ja aprēķinātais primāro energoresursu ietaupījums ir:

8.1. lielāks par 1 % koģenerācijas stacijai, kurā uzstādītā elektroenerģijas ražošanas jauda nav lielāka par vienu megavatu;

8.2. ne mazāks par 10 % pārējām koģenerācijas stacijām.

9. Lai noteiktu koģenerācijas stacijas efektivitāti, aprēķina primāro energoresursu ietaupījumu, ko iegūst, koģenerācijas stacijai ražojot enerģiju koģenerācijā (PEI). Aprēķiniem izmanto šādu formulu:

$$PEI = \left(1 - \frac{1}{\frac{\eta_{el}^{CHP}}{\eta_{el}^{ref}} + \frac{\eta_{th}^{CHP}}{\eta_{th}^{ref}}} \right) \times 100\%, \text{ kur}$$

η_{el}^{CHP} – koģenerācijas stacijā uzstādīto koģenerācijas iekārtu elektriskais lietderības koeficients noteiktā laikposmā, ko aprēķina, izmantojot šo noteikumu 10. punktā minēto formulu;

η_{th}^{CHP} – koģenerācijas stacijā uzstādīto koģenerācijas iekārtu siltuma lietderības koeficients noteiktā laikposmā, ko aprēķina, izmantojot šo noteikumu 11. punktā minēto formulu;

η_{th}^{ref} – lietderības koeficients atsevišķai siltumenerģijas ražošanai atkarībā no izmantotā kurināmā veida (1. pielikums);

η_{el}^{ref} – lietderības koeficients atsevišķai elektroenerģijas ražošanai atkarībā no izmantotā kurināmā veida (ja koģenerācijas stacijā izmanto koksnes kurināmo vai biogāzi, pieņem $\eta_{el}^{ref} = \eta_{el}^{harm}$), ko aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$\eta_{el}^{ref} = \eta_{el}^{harm} \times (e_{pašp} \times z_{pašp} + (1 - e_{pašp}) \times z_{nod}), \text{ kur}$$

η_{el}^{harm} – harmonizētais lietderības koeficients ar klimata korekciju atsevišķai elektroenerģijas ražošanai atkarībā no izmantotā kurināmā un gada, kad koģenerācijas stacija nodota ekspluatācijā (1. pielikums);

$e_{pašp}$ – koģenerācijas stacijas pašpatēriņa koeficients, ko aprēķina, dalot koģenerācijas stacijas gadā patērēto elektroenerģijas apjomu ar koģenerācijas stacijas gadā saražotās elektroenerģijas apjomu;

$z_{pašp}$ – korekcijas koeficients novērstajiem tīkla zudumiem attiecībā uz elektroenerģiju, kas patērēta koģenerācijas stacijā (2. pielikums);

z_{nod} – korekcijas koeficients novērstajiem tīkla zudumiem attiecībā uz elektroenerģiju, kas nodota tīklā (2. pielikums).

10. Koģenerācijas stacijā uzstādīto koģenerācijas iekārtu elektrisko lietderības koeficientu noteiktā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem, aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$\eta_{el}^{CHP} = \frac{E^{CHP}}{B}, \text{ kur}$$

E^{CHP} – koģenerācijas stacijā uzstādīto koģenerācijas iekārtu saražotais elektroenerģijas daudzums attiecīgajā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem (MWh);

B – kopējais kurināmā daudzums, kas patērēts elektroenerģijas un lietderīgās siltumenerģijas ražošanai koģenerācijas stacijā uzstādītajās koģenerācijas iekārtās attiecīgajā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem (MWh).

11. Koģenerācijas stacijas uzstādīto koģenerācijas iekārtu siltuma lietderības koeficientu noteiktā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem, aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$\eta_{th}^{CHP} = \frac{Q^{CHP}}{B}, \text{ kur}$$

Q^{CHP} – koģenerācijas stacijā uzstādīto koģenerācijas iekārtu saražotais lietderīgās siltumenerģijas daudzums attiecīgajā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem (MWh);

B – kopējais kurināmā daudzums, kas patērēts elektroenerģijas un lietderīgās siltumenerģijas ražošanai koģenerācijas stacijā uzstādītajās koģenerācijas iekārtās attiecīgajā laikposmā, kas nav mazāks par četriem mēnešiem (MWh).

12. Komersants, kuram ir garantētās maksas tiesības, nodrošina, ka koģenerācijas stacija vai atsevišķa šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārta ar uzstādīto elektrisko jaudu 20 MW un vairāk vienlaikus ražo elektroenerģiju un lietderīgo siltumenerģiju, izmantojot vienu vai vairākas šādas ražošanas tehnoloģijas:

12.1. kombinētā cikla gāzes turbīna ar siltuma utilizāciju;

12.2. tvaika kondensācijas turbīna ar termofikācijas nozartvaiku;

12.3. tvaika pretspiediena turbīna;

12.4. gāzes turbīna ar siltuma utilizāciju;

12.5. citas tehnoloģijas vai to kombinācijas, ja, tās izmantojot, vienlaikus iespējams ražot elektroenerģiju un lietderīgo siltumenerģiju.

13. Komersants, kuram ir garantētās maksas tiesības, saņem maksu par koģenerācijas stacijā vai atsevišķā elektrostacijas koģenerācijas iekārtā uzstādīto elektrisko jaudu, ja ir izpildīti šādi kritēriji:

13.1. koģenerācijas stacijas vai atsevišķas šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārtas primāro resursu ietaupījums, kas aprēķināts atbilstoši šo noteikumu 9. punktam, ir ne mazāks par 10 %;

13.2. koģenerācijas stacijas vai atsevišķas šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārtas uzstādītās elektriskās jaudas izmantošanas stundu skaits gadā (T_{MAX}) pārsniedz 3000 stundu. Vienā siltumapgādes sistēmas operatora licences zonā esošām vienam komersantam piederošām koģenerācijas stacijām, kas pieslēgtas elektroenerģijas pārvades sistēmai un iekļautas dispečervadības grafikā, uzstādītās elektriskās jaudas izmantošanas stundu skaitu gadā nosaka, summējot kopā. Komersants rakstiski informē biroju par atbilstību šajā punktā minētajiem nosacījumiem.

14. Lai noteiktu koģenerācijas stacijas vai atsevišķas šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārtas uzstādītās elektriskās jaudas izmantošanas stundu skaitu gadā, izmanto šādu formulu:

$$T_{MAX} = \frac{E}{P}, \text{ kur}$$

E – koģenerācijas stacijā vai atsevišķā šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārtā saražotais elektroenerģijas daudzums gadā (MWh);

P – elektrostacijas uzstādītā elektriskā jauda, kas atbilst koģenerācijas stacijā uzstādīto elektroenerģijas ražošanas iekārtu izgatavotāja noteikto bruto jaudu summai (MW).

15. Komersants, kuram ir obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības un kurš vēlas mainīt uzstādītās jaudas apmēru, iesniedz iesniegumu par atbilstības novērtējumu šo noteikumu 8. vai 13. punktā minētajiem efektivitātes kritērijiem pēc uzstādītās jaudas izmaiņām.

16. Komersants, kuram ir obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības un kurš koģenerācijas stacijā elektroenerģijas ražošanai izmanto cieta biomasu, var lūgt birojam atļauju pilnībā vai daļēji aizstāt šo noteikumu 2.1. apakšpunktā minētajā iesniegumā norādīto cietās biomasas kurināmo ar citu cietās biomasas kurināmo. Šādā gadījumā komersants iesniedz birojā iesniegumu, kurā norāda informāciju par iecerēto cietās biomasas kurināmā aizstāšanu, pamatojot kurināmā aizstāšanu. Birojs pēc iesnieguma saņemšanas izvērtē iesniegumā norādītā cietās biomasas kurināmā atbilstību šo noteikumu prasībām. Ja komersanta iesniegumā norādītais cietās biomasas kurināmais atbilst minētajām prasībām, birojs pieņem lēmumu, ar kuru groza šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minēto lēmumu, nosakot cietās biomasas kurināmā veida maiņu.

III. Obligātā iepirkuma tiesību un garantētās maksas tiesību īstenošana

17. Komersantam ir obligātā iepirkuma tiesības par tādu elektroenerģijas apjomu, par kādu pieņemts šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minētais lēmums vai lēmums, ar kuru attiecīgais lēmums grozīts.

18. Komersanta iegūtās obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības nav nododamas citai personai, pārdodamas, dāvināmas vai kā citādi atsavināmas.

19. Komersants ir tiesīgs atteikties no obligātā iepirkuma tiesībām vai garantētās maksas tiesībām, iesniedzot birojā attiecīgu iesniegumu. Birojs mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas pieņem lēmumu par obligātā iepirkuma tiesību atcelšanu.

20. Publiskais tirgotājs pārtrauc elektroenerģijas iepirkšanu obligātā iepirkuma ietvaros vai maksājumus par uzstādīto jaudu no dienas, kad saskaņā ar šo noteikumu 19. punktā minēto biroja lēmumu komersantam atceltas obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības.

21. Komersants, kuram ir obligātā iepirkuma tiesības vai garantētās maksas tiesības, nodrošina:

21.1. ka koģenerācijas stacijā un tajā uzstādītajās koģenerācijas iekārtās ir uzstādīti saražotās, elektroenerģijas sistēmas operatora (turpmāk – sistēmas operators) tiklā nodotās un no tīkla saņemtās elektroenerģijas komercuzskaites mēraparāti atbilstoši normatīvajos aktos mērīšanas līdzekļiem noteiktajām metroloģiskajām prasībām un to metroloģiskās kontroles kārtībai;

21.2. ka koģenerācijas stacijā un tajā uzstādītajās koģenerācijas iekārtās ir uzstādīti saražotās siltumenerģijas komercuzskaites mēraparāti atbilstoši normatīvajos aktos mērīšanas līdzekļiem noteiktajām metroloģiskajām